

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Т.О. Журко, асистент, Ю.О. Капиця, студентка
Вінницький національний технічний університет

Розглянуто пропозиції науковців щодо вирішення проблеми конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва. Наведено проблеми розвитку аграрного сектора економіки та шляхи забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва.

Постановка проблеми. Нині, в період становлення ринкової економіки, проблема забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва є актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням цього питання займалися науковці: Мороз О.О., Гаркуша О.М., Ситник В.П., Саблук П.Т. та інші.

Метою роботи є дослідження сучасного стану сільськогосподарських виробників та розробка шляхів забезпечення їх конкурентоспроможності.

Виклад основного матеріалу. За даними ІАЕ УААН, втрати аграрного сектора від диспаритету цін протягом десятиліття досягли понад 95 млрд. грн. Економіці сільськогосподарських підприємств завдавали шкоди бартерні схеми взаєморозрахунків, непомірним тягарем ставали борги за отримані ресурси. Прогресуючі із середини 90-х рр. затримки з виплати заробітної плати, зменшення її грошової частки негативно позначились на мотивації селян до праці. Зростав податковий тягар, виснажувалася матеріально-технічна база, погіршувався фінансовий та інвестиційний стан галузі, не забезпечувалось навіть просте відтворення виробництва, занепадала соціальна сфера села [1, с. 19-25]. Все це призвело до руйнування матеріально-технічного потенціалу галузі. Так, за останніми оцінками [2, с. 50-55], його розмір становить лише 100 млрд. грн., тоді як потреба – близько 550 млрд. грн.

Як засвідчили результати аналізу продажу сільськогосподарської продукції за останні роки, чи не найважливішою проблемою забезпечення прибутковості галузі є поширення позабіржових, а найчастіше – тінювих схем продажу. Практичний досвід реформування дозволяє стверджувати про різке посилення тенденцій монополізації окремих сфер АПК. Особливо відчутною є дана проблема в сфері постачання засобів виробництва для сільського господарства, а також у галузях переробної промисловості [3, с. 367].

А. Сидорін визначає такі ключові проблеми розвитку аграрного сектора економіки Росії (які в Україні також знаходять своє відображення): диспаритет цін; катастрофічне зростання об'ємів імпортованих товарів на продовольчому ринку; відсутність необхідного рівня державної підтримки сільському господарству тощо [4, с. 2].

Два головні фактори зумовлюють інфляційне зростання собівартості сільськогосподарської продукції. Перший – зростання цін на засоби аграрного виробництва, які впродовж останніх років збільшилися втричі, в тому числі ціни на нафтопродукти і аграрну хімію – більш як учетверо. Дія такої тенденції відчувається і у поточному році: в першому півріччі 2009 р. лідерами інфляційних перегонів у сфері промислового виробництва залишаються нафтопродукти (20,4% зростання ціни) і продукту аграрної хімії (23,7%) [5].

Серед основних шляхів вирішення проблеми Мороз О.О. пропонує здійснити трансформацію вітчизняних сільськогосподарських підприємств, що відбувається у напрямку вдосконалення корпоративної культури. На його думку, це можливо лише на основі трансформації інституціонального середовища аграрного соціуму в цілому та мікроінституціональної системи кожного підприємства, при цьому інститут підприємства розглядається як головна функціональна конструкція трансформаційного процесу [3, с. 337].

На думку О. Гаркуші, ефективна кредитна політика повинна включати пільгове кредитування сільськогосподарських підприємств, яке передбачає збільшення частки довгострокових кредитів, зниження процентних ставок, розвиток заставних операцій; кредитування безпосередньо з державних джерел (через механізм заставних операцій); розвиток іпотечного кредиту в комерційній системі банків [6, с. 48-50]. З точки зору П. Лайка, концептуальні засади фінансової підтримки сільського господарства повинні спрямовуватися на досягнення стабілізації виробництва з поступовим нарощуванням його обсягів, зростання ВВП, досягнення достатнього рівня доходності і рентабельності аграрних підприємств усіх форм [7, с. 122-125].

Цінова політика повинна сприяти беззбитковому виробництву сільськогосподарської продукції з відповідним рівнем продуктивності і має спрямовуватися: 1) на першому етапі (в умовах обмежених фінансових можливостей держави) – на забезпечення як мінімум простого відтворення виробництва продукції в основних галузях сільського господарства за допомогою запровадження цін підтримки (заставних цін) на квотовану в межах продовольчої безпеки країни сільськогосподарську продукцію; 2) на другому етапі

– на стабілізацію і створення економічних передумов розширеного відтворення продукції в обсягах внутрішніх та експортних потреб на основі дотримання цінового паритету шляхом вільного ціноутворення та (за необхідності) застосування еквівалентних цін; 3) на третьому етапі – на здійснення поступового переходу від прямого регулювання через механізм еквівалентних цін до розширення попиту на продовольчі товари шляхом підтримки малозабезпечених верств населення [8, с. 166].

Формування необхідного рівня цін на сільськогосподарську продукцію, який дозволить сільському господарству здійснювати розширене відтворення, не буде здійснено, поки в нашій країні буде така низька частка ВВП, що йде на оплату праці [7, с. 7]. У першій третині 2008 р. в Україні вона становила 42%, тоді як у розвинених країнах цей показник сягає 65-70%. У свою чергу, частка зарплатні у собівартості продукції в Україні становить 11%, а в Англії – 36% [9].

Висновки. Таким чином, низький рівень заробітної плати знижує купівельну спроможність громадян і гальмує розвиток с.-г. виробництва. Держава повинна забезпечити баланс між цінами на сільськогосподарську продукцію і витратами на її виробництво (щоб не виникав диспаритет цін), а також між рівнем доходів громадян і цінами на продукти харчування.

Список використаних джерел

1. Ситник В.П. Формування і реалізація державної політики розвитку матеріально-технічної бази АПК в Україні / В.П. Ситник // Економіка АПК. – 2003. – № 2. – С.19-25.
2. Саблук П.Т. Формування і розвиток наукових основ забезпечення відтворювального процесу в аграрному виробництві / П.Т. Саблук // Економіка АПК. – 2003. – №2. – С. 50-55.
3. Мороз О.О. Інституціональна система аграрної економіки України. Монографія / О.О Мороз. – Вінниця: УНІВЕРСУМ – Вінниця, 2006. – 438 с.
4. Сидорин А.А. Основные проблемы развития аграрного сектора экономики России и пути повышения объективности ценообразования на сельскохозяйственную продукцию / А.А. Сидорин // Управление общественными и экономическими системами. — 2008. — № 2. — (електр. ресурс). — <http://www.bali.ostu.ru/umc/arhiv/2008/2/sido-rin.pdf>.
5. Яценко Н. Економіка України 1999—2008: втрачене десятиліття / Н. Яценко // Дзеркало тижня. — 2010. — № 51 (779). — (електр. ресурс). — <http://www.dt.ua/2000/2020/68155/>.
6. Гаркуша О.М. Ринку АПК – належне регулювання / О.М. Гаркуша // Економіка АПК. – 2001. – №4. – С.48-50.

7. Лайко П.А. Концептуальні положення державної фінансової підтримки розвитку сільського господарства / П.А. Лайко // Економіка АПК. – 1999. – №1. – С.122-125.

8. Мороз О.О. Аграрні реформи в Україні: теорія, історія, еволюція, парадигми. Монографія / О.О. Мороз – Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2003. — 233 с.

9. Марченко О. Потрібні фахівці. Ринок праці 2008: аналіз, дослідження, перспективи / О. Марченко – (електр. ресурс). – <http://www.profosvita.org.ua/uk/requi-red/articles/39.html>